

Кредит-Рейтинг

а/с 921, Київ, 01024, Україна
тел/факс: +380 (44) 490 2550, 490 2554
e-mail: office@credit-rating.com.ua
<http://www.credit-rating.com.ua>

Рейтинговий звіт PLTV 001-002

про оновлення кредитного рейтингу

Об'єкт рейтингування:	м. Полтава
Тип рейтингу:	довгостроковий кредитний рейтинг за Національною рейтинговою шкалою
Рейтингова дія	оновлення
Дата визначення:	02.09.2008 р.
Дата оновлення	21.05.2009 р.
Рівень кредитного рейтингу:	uaA
Прогноз:	стабільний

Наданий в результаті рейтингового аналізу кредитний рейтинг визначено за Національною рейтинговою шкалою, на що вказують літери **ua** у позначці кредитного рейтингу. Національна рейтингова шкала дозволяє виміряти розподіл кредитного ризику в економіці України без урахування суверенного ризику та призначена для використання емітентами цінних паперів, позичальниками, фінансовими установами, посередниками та інвесторами на фінансовому ринку України.

Висновок рейтингового агентства щодо рівня кредитного рейтингу

Кредитний рейтинг ґрунтується на результатах аналізу економічних та фінансових показників, даних щодо демографічної ситуації, стану ринку праці, інформації відносно боргових зобов'язань міста, наявної в розпорядженні комунальної власності, та перспективних планів на майбутнє. Крім того, у ході рейтингової оцінки висвітлюється інформація щодо існуючої системи управління, а також політичної ситуації в регіоні та взаємодії різних гілок влади.

Кредитний рейтинг ґрунтується на інформації, наданій виконавчим комітетом Полтавської міської ради, а також на іншій інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства та вважається надійною. Рівень кредитного рейтингу залежить від якості, однорідності та повноти інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства.

Історія кредитного рейтингу

Дата	02.09.2008 р.	21.05.2009 р.
Рівень кредитного рейтингу	uaA	uaA
Прогноз	стабільний	стабільний
Рейтингова дія	визначення	підтвердження

Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaA характеризується ВИСОКОЮ кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Рівень кредитоспроможності чутливий до впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов.

Стабільний прогноз вказує на відсутність на поточний момент передумов для зміни рейтингу протягом року.

Рівень кредитного рейтингу м. Полтави підтримується:

- збереженням у 2008 році високих темпів зростання обсягу доходної частини загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів (129,8% до відповідного показника у 2007 році);
- відсутністю прямого боргу Полтавської міської ради станом на 01.01.2009 року та помірним рівнем його запланованого зростання у майбутньому: у разі залучення кредиту, пряме боргове навантаження складатиме 13,2% від запланованого на 2009 рік обсягу доходної частини міського бюджету без урахування трансфертів;
- збереженням позитивної динаміки економічного розвитку міста у 2008 році: обсяг реалізації промислової продукції 2008 році збільшився, порівняно з 2007 роком, на 33,6% до 6,7 млрд. грн., роздрібного товарообороту на 20,8% – до 2,8 млрд. грн., введеного в експлуатацію житла на 12,3% – до 107,8 тис. кв. м. Всі зазначені показники в розрахунку на одного мешканця міста щороку перевищують середнє значення по країні;
- покращенням протягом 2008 року окремих показників соціального розвитку міста: підвищенням середньомісячної заробітної плати, рівень якої по місту залишається вищим за середнє значення по країні, меншим за середній по країні рівнем офіційно зареєстрованого безробіття (на 1,1 в. п.).

Рівень кредитного рейтингу м. Полтави обмежується:

- уповільненням темпів зростання доходної частини бюджету міста у 2009 році, що зумовлюється негативними наслідками кризових явищ в економіці України;
- обмеженими можливостями щодо наповнення бюджету розвитку у зв'язку з погіршенням ситуації на ринку нерухомості;
- високим рівнем зношеності, об'єктів інженерної, транспортної інфраструктури та житлового фонду міста, необхідністю здійснення значних капітальних вкладень у їхнє відновлення, за одночасного високого рівня заборгованості населення за житлово-комунальні послуги.

Резюме

Цей аналітичний звіт розкриває основні зрушення, що відбувалися протягом 2008 року в соціально-економічній та фінансовій сферах м. Полтава, та оцінку (через процедуру оновлення рейтингу) їхнього впливу на спроможність Полтавської міської ради виконувати свої боргові зобов'язання.

Соціальна сфера та економіка міста

Основні показники соціально-економічного розвитку міста протягом 2004-2008 рр. наведено у таблиці.

Основні показники соціально-економічного розвитку м. Полтави¹ у 2004-2008 рр.

Показник	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	Темп росту 2008 р. до 2007 р., %
Чисельність наявного населення, тис. осіб (станом на кінець звітного періоду)	310,0	308,5	306,2	303,6	301,6	99,3
Середньооблікова чисельність працівників, тис. осіб	124,6	125,1	126,7	125,3	122,0	97,4
Рівень зареєстрованого безробіття, %	2,0	1,9	1,5	1,2	1,9	158,3
Середньомісячна заробітна плата, грн.	665,3	878,6	1 109,7	1 390,0	1 820,0	130,9
Заборгованість з виплати заробітної плати, млн. грн. (станом на кінець звітного періоду)	1,0	1,3	2,2	1,0	7,7	у 7,7 р. б.
Обсяг реалізації продукції у відпускних цінах, млн. грн.	3 838,6	3 109,9	3 939,5	5 048,4	6 745,6	133,6
Темпи зростання обсягів промислового виробництва у порівнянних цінах, %	107,4	104,8	111,8	105,6	93,2	-
Інвестиції в основний капітал, млн. грн.	1 147,3	1 343,0	1 710,4	2 074,9	2 686,0	97,8
Прямі іноземні інвестиції, млн. дол. США	31,5	31,7	42,1	52,0	52,1	100,3
Зовнішньоторговельний оборот, млн. доларів США	1 886,7	343,3	394,2	1 960,3	420,5	21,9
Введено в експлуатацію житла, тис. кв. м	52,5	77,5	91,8	96,0	107,8	112,3
Обсяг роздрібного товарообігу, млн. грн.	882,0	1 074,6	1 487,4	2 288,8	2 765,8	120,8

* кількість зайнятих у всіх сферах економічної діяльності без урахування малого бізнесу

Демографія, трудові ресурси та заробітна плата

Протягом аналізованого періоду чисельність наявного населення м. Полтави зменшилась на 2,0 тис. осіб і станом на 01.01.2009 р. склала 301,6 тис. осіб. У 2008 році продовжено тенденцію, сформовану у 2006-2007 рр., щодо скорочення чисельності населення як за рахунок природного, так і механічного скорочення.

¹ Деякі кількісні дані, які аналізуються у звіті, наведено після відповідного округлення. У зв'язку з цим значення одних і тих же показників, які наводяться у звіті більше одного разу, можуть не збігатися, а підсумкові значення окремих показників можуть не відповідати арифметичній сумі їх складових

У зв'язку з кризовими явищами в економіці України ситуація на ринку праці м. Полтави у 2008 році погіршилась. Так, на відміну від попередніх періодів, рівень зареєстрованого безробіття у м. Полтаві протягом 2008 року збільшився і станом на 01.01.2009 р. склав 1,9%, що було на 1,1 в. п. менше, ніж у середньому по країні. Середньооблікова чисельність штатних працівників Полтави протягом 2008 року зменшилась на 2,6%, або 3,3 тис. осіб. Більш масових скорочень працівників вдалося уникнути переважно за рахунок застосування адміністрацією підприємств та організацій міста вимушених адміністративних відпусток та скорочення робочого часу. Це негативно впливає на обсяг фонду оплати праці у місті, що, у свою чергу, призводить до уповільнення темпів зростання доходної частини загального фонду бюджету міста, та, за збереження вказаних тенденцій у майбутньому, може призвести до її скорочення.

Рівень середньомісячної заробітної плати у м. Полтаві протягом 2008 року збільшився на 30,9% і склав 1 820,0 грн., що було на 0,8% більше, ніж у середньому по країні. Протягом п'яти останніх років темпи зростання середньомісячної заробітної плати у місті поступаються відповідним показникам по країні, що, відповідно, призводить до скорочення різниці в рівнях оплати праці у місті та у країні в цілому, а також до уповільнення темпів зростання доходної частини загального фонду бюджету міста, близько 78,7% якої формує податок з доходів фізичних осіб.

З огляду на найбільшу кількість зайнятих та найвищий рівень оплати праці, бюджетоформуючими видами економічної діяльності у м. Полтаві є «Промисловість», «Транспорт та зв'язок», «Освіта» та «Державне управління». Бюджету міста Полтави характерний помірний рівень галузевої диверсифікації податкових надходжень та відсутність залежності від діяльності одного підприємства чи групи компаній.

Обсяг заборгованості з виплати заробітної плати у м. Полтаві протягом 2008 року збільшився у 7,7 рази і станом на 01.01.2009 р. склав 7,6 млн. грн. Причому співвідношення обсягу заборгованості з обсягом середньомісячного загальноміського фонду заробітної плати за 2008 рік перебуває на низькому рівні – 3,4%.

Промисловість

У 2008 році провідною галуззю економіки м. Полтави за кількістю зайнятих та сумою відрахувань до міського бюджету і надалі залишається промисловість. За результатами 2008 року темп зростання виробництва промислової продукції становив 93,2%. При цьому обсяг реалізації промислової продукції у відпускних цінах становив 133,6%, порівняно з 2007 роком. У звітному періоді збільшення обсягів реалізації промислової продукції досягнуто підприємствами галузей «Переробна промисловість», «Харчова промисловість та перероблення сільськогосподарських продуктів», «Легка промисловість», «Машинобудування», «Виробництво інших неметалевих виробів» та «Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води». У розрахунку на одного мешканця обсяг реалізації промислової продукції залишається більшим за середнє значення по країні (на 32,7% за результатами 2008 року).

Галузева структура реалізації у 2008 році зазнала значних змін, пов'язаних із зростанням питомої ваги у структурі реалізації промислової продукції міста продукції підприємств «Добувної промисловості» з 18,2% у 2007 році до 30,1% у 2008 році. Крім того, провідні позиції у структурі реалізації промислової продукції міста у 2008 році займають

«Харчова промисловість», «Машинобудування» та «Виробництво та розподілення електроенергії газу та води».

Слід зазначити, що сукупна питома вага найбільших за обсягами відрахувань до місцевого бюджету податків та зборів підприємств міста складає менше ніж 25,0% доходної частини загального фонду без урахування трансфертів. Зважаючи на це, можна зазначити, що для бюджету м. Полтави характерним є високий ступінь галузевої диверсифікації доходної частини загального фонду.

Інвестиційна та будівельна діяльність

У 2008 році підприємствами та організаціями усіх форм власності за рахунок усіх джерел фінансування було освоєно 2 686,0 млн. грн. інвестицій в основний капітал, що на 2,2% менше, порівняно з 2007 роком. У розрахунку на одного мешканця обсяг інвестицій в основний капітал у 2008 році становив 9087,9 грн., що на 80,0% більше за середній по країні показник.

Основним джерелом інвестицій в основний капітал залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких протягом звітного періоду було освоєно 73,0% усього обсягу коштів. Високою у 2008 році залишалась також питома вага коштів населення, які інвестуються в житлове будівництво (11,3%), а також кредити банків та інші позики (5,5%).

Протягом 2008 року в м. Полтаві було введено в експлуатацію 107,8 тис. кв. м житла, що на 12,3% більше, порівняно з 2007 роком. У розрахунку на 1 000 мешканців площа введеного в 2008 році в експлуатацію житла, як і у попередніх періодах, є вищою за середнє значення по країні за відповідний період на 57,1% та складає 357,5 кв. м.

Починаючи з III кварталу 2008 року, почали проявлятися негативні тенденції на ринку нерухомості м. Полтави – згортання розробки нових проектів, призупинення проектів, що перебували на початковій стадії, та затримки з введенням в експлуатацію об'єктів.

Іноземні інвестиції

У 2008 році темп приросту обсягу прямих іноземних інвестицій в економіку міста Полтави скоротився, порівняно з попереднім роком, і склав 0,3%. Всього з початку процесу інвестування в економіку міста було залучено 52,1 млн. доларів США прямих іноземних інвестицій, що в розрахунку на одного мешканця майже в 4,5 рази менше за середній показник по країні.

У звітному періоді, як і у попередніх роках, найпривабливішими для іноземного інвестування у м. Полтаві залишаються промисловість, операції з нерухомим майном, оптова торгівля. Найбільшими інвесторами впродовж 2004-2008 рр. залишалися компанії з Російської Федерації, Кіпру, США та Сполученого Королівства.

Зовнішньоекономічна діяльність

За результатами 2008 року обсяг зовнішньоторговельного товарообороту міста Полтави склав 420,5 млн. дол. США, що у 4,6 рази менше порівняно з відповідним показником у 2007 році. Зменшення обсягу зовнішньоторговельного товарообороту забезпечено скороченням обсягів імпорту товарів, зокрема нафти та нафтопродуктів з Російської Федерації. Обсяг зовнішньоторговельного товарообороту за 2008 рік у розрахунку на одного мешканця в 2,4 рази менший за середній показник по країні.

У товарній структурі експорту найбільшу питому вагу мають продовольчі товари та продукція підприємств машинобудівної галузі. Товарна структура імпорту представлена продукцією машинобудування та продукцією металургійного комплексу.

Найважливішими країнами-партнерами у зовнішньоторговельних операціях м. Полтави є Російська Федерація та Німеччина, питома вага яких у загальному обсязі зовнішньоторговельного товарообороту міста складає 46,0%.

Торгівля і громадське харчування

Зростання попиту на споживчі товари у місті Полтаві забезпечується, насамперед збільшенням доходів населення. Завдяки цьому обсяг роздрібного товарообороту підприємств м. Полтави збільшився у 2008 році, порівняно з 2007 роком, на 20,8% у фактичних цінах та склав 2 765,8 млн. грн., що у розрахунку на одного мешканця в 1,7 рази більше за середнє значення по країні.

Розвиток протягом звітного періоду торговельної мережі позитивно впливає на надходження до бюджету міста від плати за торговий патент на деякі види підприємницької діяльності, який у 2008 році зріс, порівняно з попереднім роком, на 12,2%. Також протягом 2008 року відбулося зростання обсягу надходжень від ринкового збору на 2,2%.

Житлове та комунальне господарство міста

Основними проблемами, пов'язаними з функціонуванням житлово-комунального господарства у м. Полтаві, є: зношеність інженерних мереж міста та необхідність забезпечення беззбиткового функціонування підприємств, що забезпечують життєдіяльність міста шляхом впровадження тарифів, які на 100% відшкодовуватимуть витрати з надання житлово-комунальних послуг. Незважаючи на те, що протягом звітного періоду було переглянуто тарифи на всі житлово-комунальні послуги, рівень покриття тарифами собівартості надання послуг у звітному періоді дорівнює 30,0-86,2%.

Упродовж 2008 року з бюджету міста було здійснено відшкодування підприємствам житлово-комунального господарства на покриття різниці в тарифах на надані послуги та їх фактичною собівартістю у сумі 837,8 тис. грн.

Прострочена заборгованість населення за житлово-комунальні послуги протягом 2008 року зросла на 48,2%, до 45,2 млн. грн. У розрахунку на одного мешканця

м. Полтави обсяг простроченої заборгованості за отримані послуги, яка обліковувалась житлово-комунальними підприємствами станом на 01.01.2009 р., перебував на високому рівні і становив 143,0 грн. на 1 особу. Збільшення відбулося рахунок збільшення обсягу боргу за усіма видами житлово-комунальних послуг.

Значних капіталовкладень потребує також комунальний транспорт міста. Відповідно до схваленої у червні 2006 року Кабінетом Міністрів України Концепції Державної програми розвитку міського електротранспорту на 2006-2015 рр., містом було заплановано отримання субвенції з Державного бюджету на придбання вагонів для муніципального електротранспорту обсягом 1,5 млн. грн. Однак, за результатами 2008 року з Державного бюджету надійшло 0,5 млн. грн.

Земельні ресурси та комунальне майно

З метою наповнення бюджету розвитку, за рахунок якого здійснюються капітальні вкладення місцевого бюджету, місто щорічно здійснює продаж майна та земельних ділянок, які перебувають у комунальній власності. Загальний обсяг надходжень до бюджету міста від операцій з капіталом становить 3,2% обсягу доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів у 2008 році.

У м. Полтаві станом на 01.01.2009 р. укладено 876 договорів на оренду об'єктів комунальної власності, обсяг надходжень до бюджету міста від оренди майна у 2008 році становить 1,6% обсягу доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів. Станом на 01.01.2009 р. діяли 2 882 договори оренди земельних ділянок, надходження від плати за землю за цей період склали 5,3% обсягу доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів у 2008 році.

Можна прогнозувати, що тенденція до падіння попиту та, як наслідок, цін на земельні ділянки та об'єкти комунальної власності спричинена загальною негативною макроекономічною динамікою у країні, яка була характерна для м. Полтави у 2008 році, збережеться і у 2009 році. Це, безумовно, впливатиме на обсяги надходжень до бюджету розвитку та може ускладнити процес акумулювання бюджетних ресурсів, необхідних для здійснення видатків з бюджету розвитку.

Бюджет міста

Для повного та всебічного вивчення показників бюджету міста Полтави, його було представлено у форматі бюджетного балансу з розбивкою за загальним та спеціальним фондами у таблиці:

Бюджет міста Полтави у форматі бюджетного балансу за 2007-2008 рр. з розбивкою за фондами, тис. грн.

Показник	2007 рік			2008 рік		
	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом
Податкові надходження	308 253,7	9 005,5	317 259,2	398 057,0	9 633,5	407 690,6
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	9 233,5	103 553,9	112 787,4	14 336,6	102 620,0	116 956,6
Отримані трансферти без урахування внутрішніх трансфертів та трансфертів, які передаються з однієї частини бюджету в іншу	115 271,0	13 694,8	128 965,8	134 389,7	7 099,7	141 489,3
Операційні надходження всього	432 758,2	126 254,2	559 012,4	546 783,3	119 353,2	666 136,5
Поточні видатки	252 582,9	24 586,1	277 169,0	335 593,4	21 714,1	357 307,4
Субсидії та поточні трансферти	141 626,4	4 737,0	146 363,4	183 780,0	8 557,4	192 337,4
Операційні видатки всього	394 209,3	29 323,1	423 532,4	519 373,4	30 271,5	549 644,9
Операційний баланс	38 548,9	96 931,1	135 480,0	27 409,9	89 081,7	116 491,7
Фінансовий дохід	4 274,6	0,0	4 274,6	5 185,0	0,0	5 185,0
Фінансовий баланс	4 274,6	0,0	4 274,6	5 185,0	0,0	5 185,0
Поточний баланс	42 823,5	96 931,1	139 754,6	32 594,9	89 081,7	121 676,7
Капітальні надходження	0,0	31 225,7	31 225,7	1,2	17 736,6	17 737,8
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	7 578,2	8 255,0	15 833,2	1 087,5	11 927,2	13 014,7
Капітальні надходження всього	7 578,2	39 480,7	47 058,9	1 088,7	29 663,9	30 752,6
Капітальні видатки	27 520,9	118 086,3	145 607,2	29 219,1	122 032,2	151 251,3
Капітальні трансферти без трансфертів до бюджету розвитку	5 581,3	11 912,9	17 494,2	1 561,4	2 791,9	4 353,3
Капітальні трансферти до бюджету розвитку	8 255,0	0,0	8 255,0	11 927,2	0,0	11 927,2
Капітальні видатки всього	41 357,2	129 999,2	171 356,4	42 707,7	124 824,1	167 531,9
Капітальний баланс	-33 779,0	-90 518,5	-124 297,5	-41 619,1	-95 160,3	-136 779,3
Баланс після капітальних видатків	9 044,5	6 412,6	15 457,1	-9 024,1	-6 078,5	-15 102,6
Надання пільгових кредитів громадянам на будівництво житла з урахуванням повернення	10,0	-0,1	9,9	0,0	-47,5	-47,5
Профіцит/дефіцит	9 034,5	6 412,7	15 447,2	-9 024,1	-6 031,0	-15 055,1
Фінансування	-9 034,5	-6 412,7	-15 447,2	9 024,2	6 031,0	15 055,2

Джерело: Міське бюджетно-фінансове управління Полтавської міської ради

За результатами 2008 року операційний баланс бюджету міста зберігає позитивне значення як за загальним, так і за спеціальним фондами. При цьому в аналізованому періоді темп зростання сукупного сальдо операційного балансу бюджету скоротився за рахунок перевищення темпів зростання операційних видатків над операційними доходами. Така ситуація є наслідком погіршення динаміки економічного розвитку міста, спричиненої кризовими явищами в економіці України, і згодом темп зростання операційних доходів може суттєво уповільнитися за одночасного збереження високого темпу зростання операційних видатків. Це, у свою чергу, буде мати наслідком утворення негативного сальдо операційного балансу бюджету міста.

У 2008 році місто Полтава зберігає статус міста-донора та з бюджету міста до Державного бюджету перераховано 39,7 млн. грн., що на 77,0% більше, ніж у 2007 році. При цьому питома вага вилучень у загальній структурі видаткової частини бюджету без урахування коштів, які передаються з однієї частини бюджету в іншу, на відміну від 2003-2007 рр., зросла і становила 6,0%.

Необхідно зазначити, що через невідповідність графіка фінансування видаткових статей загального фонду динаміці відповідних надходжень протягом 2008 року мали місце тимчасові касові розриви, які покривалися за рахунок короткотермінових позичок з єдиного казначейського рахунку. Їх сума в аналізованому періоді складає 8,6 млн. грн., що у 1,9 рази більше, ніж у 2007 році. Станом на 01.01.2009 р. отримані протягом аналізованого періоду короткотермінові позички з єдиного казначейського рахунку погашені у повному обсязі.

Середньострокові позички протягом 2008 року бюджетом міста з єдиного казначейського рахунку не залучались.

Слід зазначити, що у 2008 році, як і у попередньому бюджетному періоді, з метою зменшення навантаження на бюджет Полтавська міська рада здійснює активні операції з тимчасово вільними залишками бюджету міста шляхом їх розміщення на депозит у банківських установах. Внаслідок цього, у 2008 році містом було додатково отримано 5 185,0 тис. грн. відсоткових платежів за користування тимчасово вільними бюджетними коштами, що на 21,6% більше за надходження у 2007 році.

Як і у 2007 році, позитивне сальдо поточного балансу бюджету спрямовується на покриття дефіциту капітального балансу. Однак слід зауважити, що через значне переважання обсягу капітальних видатків над капітальними надходженнями, бюджет міста за результатами 2008 року виконано з дефіцитом у частині загального та спеціального фондів. Загальна сума дефіциту на кінець аналізованого періоду склала 15 055,1 тис. грн., у тому числі за загальним фондом дефіцит склав 9 024,1 тис. грн., за спеціальним – 6 031,0 тис. грн.

Джерела фінансування бюджету міста Полтави з розбивкою за загальним та спеціальним фондами наведено в таблиці (**Ошибка! Источник ссылки не найден.**). Фінансування бюджету м. Полтави у 2003-2008 рр. наведено в Додатку до рейтингового звіту №2.

Дефіцит, який утворився за наслідками виконання бюджету міста у 2008 році, було покрито за рахунок повернення тимчасово вільних бюджетних коштів з депозитних рахунків, що відповідно мало наслідком зменшення показника ліквідності бюджету. Порівняно з початком року залишки коштів на депозитах за загальним фондом зменшились у 2,5 рази – до 6,6 млн. грн., а за спеціальним фондом – у 8,6 рази, до 0,9 млн. грн. При цьому ліквідність бюджету (співвідношення залишків на рахунках бюджету міста до фактичного обсягу видатків без урахування трансфертів) порівняно з 2007 роком зменшилась: за загальним фондом – з 4,3%, до 1,7%, за спеціальним – з 6,2%, до 2,5%. Загальна ліквідність бюджету міста перебувала на низькому рівні і становила 1,9%.

Виконання доходної частини бюджету

Для доходної частини бюджету міста Полтави в 2005-2008 рр. характерною була тенденція до збільшення обсягу надходжень. При цьому якщо у 2005-2007 рр. темпи зростання доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів щорічно збільшувались, то у 2008 році, у зв'язку з загостренням кризових явищ в економіці України, темп зростання доходів бюджету міста без урахування трансфертів уповільнився, порівняно з відповідним бюджетним періодом, на 49,3 в. п. і склав 117,6%.

Структурні пропорції формування доходної частини бюджету міста Полтави у 2008 році, як і у попередніх періодах, були типовими для більшості місцевих бюджетів України. Найвагомими джерелами формування доходів бюджету міста були податкові надходження та офіційні трансферти.

Доходну частину бюджету міста (без урахування коштів, що передаються з однієї частини в іншу) за результатами 2008 року виконано в обсязі 690 146,8 тис. грн., що складає 109,4% уточненого річного плану. Слід зазначити, що затверджений на 2008 рік Міністерством фінансів України обсяг закріплених доходів бюджету м. Полтави було перевиконано на 6,4%.

Планові показники з урахуванням змін за доходами загального фонду протягом аналізованого періоду було виконано на 99,5%, у тому числі за доходами, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, на 99,6%, за власними доходами – на 109,5%, за офіційними трансфертами – на 96,0%. Протягом аналізованого періоду до бюджету міста було внесено зміни, зокрема, обсяг надходжень закріплених доходів у 2008 році, проти 2007 року, було збільшено на 29,8%, власні доходи та трансферти – на 29,5% та 10,3% відповідно.

У структурі закріплених доходів бюджету м. Полтави у 2008 році найбільша питома вага (90,4%) припадала на податок з доходів фізичних осіб. Погіршення результатів господарської діяльності, передусім, промислових підприємств міста, негативно позначилося на динаміці зростання фонду оплати праці на цих підприємствах та темпах приросту надходжень податку з доходів фізичних осіб. При цьому затверджений на 2008 рік з урахуванням змін план за надходженнями податку з доходів фізичних осіб було виконано на 99,1%. Слід зазначити, що збереження негативних тенденцій розвитку ринку праці міста суттєво уповільнюватиме темпи зростання доходної частини загального фонду бюджету міста.

Для бюджету м. Полтави характерним є високий рівень диверсифікації надходжень податку з доходів фізичних осіб у частині найбільших платників податку – зокрема у 2008 році на 20 найбільших платників податку з доходів фізичних осіб припадало 23,8% загального обсягу надходжень податку.

Збільшення обсягу власних доходів підтримується переважно зростанням обсягу надходжень від плати за землю та оренди майна, що належить до комунальної власності. Крім того, в 2008 році, як і у попередніх бюджетних періодах, до загального фонду бюджету міста надійшли відсоткові платежі за розміщені на депозитних рахунках у банку тимчасово вільні бюджетні кошти.

Обсяги доходної частини спеціального фонду бюджету м. Полтави у 2008 році визначалися динамікою власних надходжень бюджетних установ та доходів бюджету розвитку. Порівняно з 2007 роком обсяг надходжень до спеціального фонду у 2008 році зменшився на 12,9%, що, серед іншого, пов'язано з падінням попиту та, як наслідок, ціни на земельні ділянки та комерційні приміщення у зв'язку з загальною негативною макроекономічною динамікою у країні. Можна прогнозувати, що така ситуація збережеться і у 2009 році, що, безумовно, впливатиме на обсяги надходжень до бюджету розвитку.

Виконання видаткової частини бюджету

У зв'язку із щорічним збільшенням обсягів доходної частини бюджету м. Полтави обсяги виконання видаткової частини бюджету міста протягом 2008 року теж зросли. Зростання видаткової частини бюджету міста в аналізованому періоді забезпечується збільшенням обсягів фінансування за переважною більшістю статей видатків міського бюджету, за виключенням житлово-комунального господарства та цільових фондів.

Перевиконання планових обсягів видатків за більшістю основних видаткових статей бюджету мало наслідком скорочення розміру кредиторської заборгованості бюджету міста у 2,5 рази – до 4,7 млн. грн. станом на 01.01.2009 р. Водночас відбулось зростання обсягу простроченої кредиторської заборгованості у 10,6 рази порівняно з початком 2008 року, внаслідок низького рівня виконання запланованих надходжень до цільових фондів міської ради та надходжень соціально спрямованих субвенцій з Державного бюджету.

Видаткова частина бюджету міста за функціональною класифікацією, як і в попередніх періодах, має соціальне спрямування. Значний обсяг бюджетних коштів спрямовується на фінансування освіти, охорони здоров'я, соціальний захист та соціальну допомогу (переважно асигнування на оплату праці працівників бюджетних установ, нарахування на заробітну плату та соціально спрямовані трансферти населенню), питома вага яких у структурі витрат бюджету без урахування коштів, що передаються з однієї частини бюджету в іншу, сягає 57,2%.

Структура видаткової частини бюджету міста за економічною класифікацією у 2004-2008 рр. характеризується значною питомою вагою поточних видатків (майже 80% у загальному обсязі видаткової частини бюджету). При цьому питома вага захищених статей видатків загального фонду бюджету міста Полтави у зазначеному періоді теж була високою 87,3% та зросла порівняно з відповідним показником у 2007 році на 4,1 в. п.

Бюджет м. Полтави на 2009 рік

Плановими показниками на 2009 рік обсяг доходної частини бюджету міста без урахування внутрішніх трансфертів та коштів, що передаються до спеціального фонду було зменшено на 25,1%, порівняно з виконанням у 2008 році. За загальним фондом доходи бюджету міста було затверджено в обсязі 480,5 млн. грн. Темп скорочення надходжень загальнодержавних податків і зборів (обов'язкових платежів), які враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів відносно показника виконання у 2008 році, склав 5,2%. Темп скорочення власних доходів, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів відносно показника виконання у 2008 році, склав 18,5%.

Негативні наслідки зменшення темпів економічного зростання країни внаслідок світових кризових явищ призведуть до погіршення ситуації на ринку праці міста, зокрема очікується скорочення чисельності зайнятих та зниження темпів росту оплати праці. Відповідно міським бюджетом на 2009 рік передбачається скорочення на 5,7%, порівняно з фактичним виконанням у 2008 році, обсягів надходжень податку з доходів фізичних

осіб. Фактично протягом січня-березня 2009 року виконання річного плану за зазначеним джерелом доходів міського бюджету на 2009 рік становило 23,0%.

Рівень виконання річного плану надходжень до бюджету розвитку Полтавської міської ради протягом січня-березня 2009 року становило 8,0% від запланованого на 2009 рік, у т. ч. надходження від реалізації майна становили 15,4% від річного плану, надходження від продажу землі – 1,7%.

Видаткова частина бюджету м. Полтави на 2009 рік затверджена в обсязі 534,0 млн. грн. і розрахована, виходячи з пріоритетних напрямів забезпечення в повному обсязі видатків на виплату заробітної плати та виходячи зі штатної чисельності з урахуванням змін, які плануються в 2009 році; проведення розрахунків за комунальні послуги, енергоносії, які споживаються бюджетними установами, відповідно до затверджених лімітів, та прогнозного підвищення проти діючих на кінець 2008 року цін і тарифів на послуги. Видатки на інші статті розраховані, виходячи з фінансових можливостей міського бюджету.

Слід зазначити, що плановими показниками на 2009 рік обсяги видатків на будівництво не планувались, що прямо пов'язане з відсутністю планів щодо реалізації нерухомого майна комунальної власності та землі внаслідок невизначеності з перспективами подальшого розвитку ринку нерухомості та землі, і, як наслідок, цін на них.

Плановий обсяг вилучення до Державного бюджету встановлено в обсязі у 2 рази меншому за фактичний показник виконання у 2008 році.

Боргові зобов'язання міста

Протягом 2008 року з єдиного казначейського рахунку до бюджету міста було залучено 8,6 млн. грн., що у 15,4 рази більше за залучення у 2007 році. Отримані короткотермінові позички були повернуто своєчасно та у повному обсязі. Без урахування цих позичок Полтавська міська рада не має прямих боргових зобов'язань.

Консолідований борг м. Полтави станом на 01.01.2009 р. складає 12 530,3 тис. грн., у тому числі:

- 1 480,0 тис. грн. – прострочена кредиторська заборгованість бюджетних установ, що утримуються за рахунок загального та спеціального фондів бюджету міста;
- 5 191,4 млн. грн. – непогашений залишок за кредитами, залученими комунальними підприємствами міста;
- 5 858,9 тис. грн. – прострочена кредиторська заборгованість комунальних підприємств.

Плани щодо здійснення запозичень до бюджету міста в майбутньому

Полтавська рада планує вийти на ринок внутрішніх запозичень шляхом залучення позикових коштів до бюджету розвитку обсягом 50 млн. грн. При цьому виплату проценту за цим кредитом передбачається проводити раз на рік. Планується, що погашення цього зобов'язання буде проводитися в 2019 році. Отримані кошти будуть направлені на реконструкцію доріг міського значення.

Слід зазначити, що співвідношення суми запланованого запозичення до затвердженої доходної частини бюджету міста на 2009 рік без урахування трансфертів складає 13,2%, що відповідає помірному рівню прямого боргового навантаження на бюджет міста.

Висновок

За результатами аналізу кредитний рейтинг м. Полтави підтверджено на рівні uaA, прогноз стабільний.

Генеральний директор

С. А. Дубко

Начальник відділу муніципальних рейтингів

О. К. Самойлова

**Старший фінансовий аналітик відділу
муніципальних рейтингів**

О. І. Луценко

Додатки

Бюджет міста Полтави у форматі бюджетного балансу 2003-2008 рр., тис. грн.

Показник	2003 рік	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік
Податкові надходження	154 702,6	142 650,2	178 284,9	223 762,7	317 259,2	407 690,6
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	17 805,7	13 520,5	20 365,4	46 231,9	112 787,4	116 956,6
Отримані трансферти без урахування внутрішніх трансфертів та трансфертів до спеціального фонду	32 127,0	41 866,6	65 993,8	99 642,3	128 965,8	141 489,3
Операційні надходження всього	204 635,2	198 037,2	264 644,0	369 636,9	559 012,4	666 136,5
Поточні видатки	91 153,3	113 697,7	168 764,6	210 233,2	277 169,0	357 307,4
Субсидії та поточні трансферти	89 083,8	69 676,7	78 448,2	124 371,7	146 363,4	192 337,4
Операційні видатки всього	180 237,1	183 374,3	247 212,8	334 604,8	423 532,4	549 644,9
Операційний баланс	24 398,1	14 662,9	17 431,3	35 032,0	135 480,0	116 491,7
Фінансовий дохід	401,4	1 364,2	2 856,3	1 626,7	4 274,6	5 185,0
Фінансовий баланс	401,4	1 364,2	2 856,3	1 626,7	4 274,6	5 185,0
Поточний баланс	24 799,5	16 027,1	20 287,6	36 658,8	139 754,6	121 676,7
Капітальні надходження	6 108,9	13 266,0	11 061,3	7 247,1	31 225,7	17 737,8
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	14 546,9	25 402,7	6 472,9	47 473,8	15 833,2	13 014,7
Капітальні надходження всього	20 655,8	38 668,7	17 534,2	54 720,9	47 058,9	30 752,6
Капітальні видатки	24 735,7	32 544,8	21 048,0	68 548,4	145 607,2	151 251,3
Капітальні трансферти без трансфертів до бюджету розвитку	4 392,3	10 784,1	12 070,6	3 662,3	17 494,2	4 353,3
Капітальні трансферти до бюджету розвитку	10 908,5	6 306,0	2 736,4	21 744,8	8 255,0	11 927,2
Капітальні видатки всього	40 036,4	49 634,9	35 855,0	93 955,5	171 356,4	167 531,9
Капітальний баланс	-19 380,5	-10 966,2	-18 320,7	-39 234,5	-124 297,5	-136 779,3
Баланс після капітальних видатків	5 418,9	5 060,9	1 966,8	-2 575,8	15 457,1	-15 102,6
Надання пільгових кредитів громадянам на будівництво житла (з урахуванням повернення)	193,4	165,8	282,0	292,0	9,9	-47,5
Профіцит/дефіцит	5 225,6	4 895,1	1 684,8	-2 867,8	15 447,2	-15 055,1
Фінансування	-5 225,6	-4 895,1	-1 684,8	2 867,8	-15 447,2	15 055,1
Баланс	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Міське бюджетно-фінансове управління Полтавської міської ради

Джерела фінансування бюджету м. Полтави у 2003-2008 рр., тис. грн.

Показник	2003 рік	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік
Профіцит/дефіцит	5 225,6	4 895,1	1 684,8	-2 867,8	15 447,2	-15 055,1
Фінансування	-5 225,6	-4 895,1	-1 684,8	2 867,8	-15 447,2	15 055,1
Зміни залишків	-1 379,4	223,8	1 945,2	364,4	-1 072,0	-1 620,3
залишок на початок року	4 357,6	5 737,0	5 513,3	3 568,1	3 203,7	4 275,6
залишок на кінець року	5 737,0	5 513,3	3 568,1	3 203,7	4 275,6	5 895,9
Зміни обсягів депозитів та цінних паперів, що використовуються для управління ліквідністю	-4 000,0	-5 110,9	-3 619,3	2 973,0	-14 365,3	16 652,3
Повернення коштів з депозитів або пред'явлення цінних паперів	0,0	25 837,5	56 252,2	86 782,0	217 040,5	272 849,1
Розміщення коштів на депозитах або придбання цінних паперів	4 000,0	30 948,4	59 871,5	83 809,0	231 405,7	256 196,8
Фінансування за рахунок короткотермінових позичок за рахунок єдиного казначейського рахунку	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Запозичення	0,0	3 300,0	17 125,0	13 158,0	558,4	8 614,5
Погашення	0,0	3 300,0	17 125,0	13 158,0	558,4	8 614,5
Інші розрахунки	153,9	-7,9	-10,7	-469,6	-9,9	23,1

Джерело: Міське бюджетно-фінансове управління Полтавської міської ради